

เสน่ห์ “บานง” “กูรง” วัฒนธรรมการแต่งกาย สตรีมุสลิมชายแดนใต้

สุนีย์ วัฒนายน*

บทนำ

จังหวัดชายแดนใต้ ที่จะกล่าวถึงในที่นี้ หมายถึง จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นจังหวัดที่ทุกคนรู้จักกันเป็นอย่างดี ประมาณต้นปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา พื้นที่ดังกล่าวได้ลุกเป็นไฟ เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ มีการปล้นปืนในค่ายทหาร เกิดการเข่นฆ่าไม่เว้นแต่ละวัน โรงเรียนถูกลอบเผาทำลาย ชาวบ้านถูกลอบยิง มีการลอบวางระเบิดเพื่อหวังทำลายชีวิตของทหาร ตำรวจ โดยใช้ยุทธวิธีต่างๆ ที่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการก่อการร้ายอยู่ตลอดเวลา มีการใช้ระเบิดทั้งชนิดแสงเครื่องและคาร์บอมบ์อย่างต่อเนื่อง จนชาวบ้านหวาดผวาท้องเรียนรู้และหาวิธีการที่จะดำรงชีวิตให้อยู่รอดอย่างไรให้มีความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน เนื่องจากรัฐบาลไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวได้จึงทำให้เกิดการบานปลายต่อเนื่องมาจนถึงทุกวันนี้ สื่อมวลชนได้ตีแผ่เรื่องราวที่เกิดขึ้นจนทำให้เป็นที่รู้จักไปทั่วโลก ในความสูญเสียที่เกิดขึ้นผลพลอยได้ก็ตามมาคือมีผู้คนรู้จักจังหวัดชายแดนใต้เพิ่มขึ้น ผู้ใหญ่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้การดูแลช่วยเหลือเป็นอย่างดี

วัฒนธรรมภาคใต้ได้ถูกเผยแพร่ มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในรูปแบบการทำสารคดีและรูปแบบอื่นๆ ที่เกี่ยวกับสามจังหวัดชายแดนใต้ มีการแนะนำและหาเหตุจูงใจให้ผู้คนมาท่องเที่ยวซึ่งได้รับความสนใจและเอาใจช่วยให้เหตุการณ์สงบโดยเร็ว ประชาชนทุกจังหวัดในประเทศไทยต่างเห็นอกเห็นใจจนถึงปัจจุบันนี้เหตุการณ์ต่างๆ ก็ยังคงเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ สลับผลัดเปลี่ยนพื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ หากรัฐบาลให้ความสนใจในการแก้ปัญหาดังกล่าวคาดว่าความสงบสุขจะกลับมาเหมือนเดิมในเร็ววัน

*อาจารย์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส เป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้ชายฝั่งทะเลมีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ การคมนาคมสะดวก สามารถเดินทางได้หลายช่องทาง ทั้งทางรถไฟ รถประจำทาง รถส่วนตัว และทางเครื่องบิน โดยเฉพาะจังหวัดนราธิวาสจะมีเที่ยวบินทุกวันละหนึ่งเที่ยว อาณาเขตของสามจังหวัดจะมีพื้นที่บางส่วนติดกับประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย ศิลปวัฒนธรรมประเพณี และภาษาจึงมีความคล้ายคลึงและใกล้เคียงกัน ได้มีการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ประชากรมีการติดต่อและไปมาหาสู่กัน โดยเฉพาะประชากรที่อาศัยในอำเภอที่อยู่ติดเขตรอยต่อ เช่น อำเภอสุไหง-โกลก อำเภอแว้ง อำเภอศรีสาคร และอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ภาษาที่ใช้เป็น "ภาษามลายูถิ่น" หรือ "ภาษายาวี" ซึ่งใช้ในการติดต่อสื่อสาร และมีความคล้ายคลึงกับภาษามลายู ในประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศบรูไน

ลักษณะสังคมชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามและพูดภาษามลายูถิ่นนั้น มักตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นกลุ่มไม่ปะปนกับชุมชนที่นับถือศาสนาอื่น อยู่เป็นหมู่บ้านประกอบอาชีพด้วยกันในชุมชนเดียวกัน รูปแบบของชุมชนมักเกิดขึ้นโดยถือศาสนสถานเป็นจุดศูนย์กลาง เช่น มัสยิด สุเหร่า เพราะต้องอาศัยคนมารวมกันเข้าเป็นชุมชนที่สนับสนุนค้ำจุน

ปัจจุบันผู้ที่พูดภาษามลายูถิ่นสามารถพูดภาษาไทยได้เป็นส่วนใหญ่เพราะได้มีการพัฒนาทางด้านการศึกษาเพิ่มขึ้น สำหรับชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธก็สามารถพูดภาษามลายูถิ่นได้เช่นกัน เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการสร้างบ้านเรือนถื่นฐานอยู่ใกล้กันมากขึ้นนับเป็นวิวัฒนาการทางด้านวัฒนธรรมแห่งยุคโลกาภิวัตน์

วัฒนธรรมและการแต่งกายของสตรีมุสลิมชายแดนใต้

การแต่งกายของชาวไทยมุสลิม นิยมแต่งกายกันตามลัทธิศาสนาที่ตนนับถือ ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามจะแต่งกายแบบที่นิยมทั่วไปของชาวมุสลิมที่เรียกว่าชุด "ฮิญาบ" และชุดพื้นเมืองที่เรียกว่า "ชุดบานง" และชุดกูรง" ผู้ที่ศึกษาในทางศาสนาหมักนิยมแต่งกายตามแบบชาวอาหรับ (สวมเสื้อเป็นชุดยาวแขนยาว และสวมกางเกงขายาวสีเดียวกันไว้ข้างใน) ส่วนการแต่งกายของคนรุ่นใหม่จะวิวัฒนาการไปตามรูปแบบของชาวยุโรป โดยเฉพาะบุคคลที่มีอาชีพรับราชการ ทำธุรกิจ หรือ ทำงานรัฐวิสาหกิจ วัฒนธรรมของชาวมุสลิมในจังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส จะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เช่น การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน งานแต่งงาน การเข้าสู่หนัต วันฮารีรายอ วันอฎฮัตฮา วันเมาลิต วันอาซูรอ การแข่งขันนกเขาชวา การแข่งขันนกกรงหัวจุก เป็นต้น

การแต่งกายของสตรีทุกชาติทุกภาษาจะให้ความสำคัญและดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ เพราะสตรีเปรียบการแต่งกายเป็นศิลปะบนเรือนร่างที่มีความสวยงามละเอียดอ่อนและต้องการความประณีตงดงาม การแต่งกายที่ดี นอกจากช่วยส่งเสริมให้มีบุคลิกดีสง่างามยังทำให้ดูน่าเชื่อถือหรือได้รับความไว้วางใจจากคนรอบข้างได้เป็นอย่างดี การแต่งกายเป็นสิ่งบ่งบอกถึงรสนิยมของผู้สวมใส่ อารมณ์ และลักษณะนิสัย นอกจากนั้นยังบ่งบอกถึงลักษณะวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ของผู้ที่

อยู่ในสังคมนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการแต่งกายของสตรีมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ที่มีลักษณะเฉพาะและโดดเด่นที่ได้ยึดปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตกาลจนถึงปัจจุบัน

สตรีมุสลิมให้ความสำคัญกับการแต่งกายที่เป็นวัฒนธรรมและเป็นไปตามหลักธรรมและศาสนา โดยการแต่งกายของสตรีมุสลิมจะมีลักษณะที่ใช้ผ้าปกปิดร่างกายอย่างมิดชิดที่เรียกว่าชุด "ฮิญาบ" ซึ่งถือว่าเป็นชุดที่จะทำให้ผู้หญิงปลอดภัยจากการลวนลามและแทะโลม การแต่งกายสำหรับสตรีมุสลิมประกอบไปด้วย ผ้าโสร่ง เสื้อกูรง เสื้อบานงหรือก๊อบายอ แล้วคลุมศีรษะด้วยผ้าแพรหรือผ้าลายดอก จึงนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ของชุดการแต่งกาย ซึ่งไม่ใช่เพียงแต่เป็นเครื่องอาภรณ์ประดับร่างกายเท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่ต้องยึดถือปฏิบัติ ตามหลักศาสนา ที่จำเป็นต้องมี จำเป็นต้องใช้ประกอบในการดำรงชีวิตประจำวัน รูปแบบการแต่งกายของสตรีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้จึงมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองและมีลักษณะคล้ายกับการแต่งกายของสตรีมุสลิมของประเทศสหพันธรัฐมาเลเซียและสตรีมุสลิมของประเทศอินโดนีเซียซึ่งก็อาจเป็นไปได้ว่าเป็นการไหลทางวัฒนธรรมอันเนื่องจากเป็นประเทศบ้านใกล้เรือนเคียงกัน มีการนับถือศาสนาเดียวกัน มีการติดต่อไปมาหาสู่กัน ทำการค้าขายด้วยกัน ดังนั้นการแต่งกายจึงมีลักษณะคล้ายหรือใกล้เคียงกัน การแต่งกายแบบพื้นเมืองดั้งเดิมของสตรีมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ที่สืบทอดกันมา ได้ถูกวิวัฒนาการจากรุ่นสู่รุ่นมาจนถึงปัจจุบันได้แก่ "ชุดบานง" และ "ชุดกูรง"

ลักษณะของชุดบานงและชุดกูรง

ชุดบานงและกูรง เป็นชุดเครื่องแต่งกายของสตรีไทยมุสลิมชายแดนใต้ที่เป็นเอกลักษณ์และมีความงดงามยิ่ง คำว่า "บานง" มาจากภาษามลายูกลางว่า บันดง (Banduang) หมายถึง เมืองทางตะวันตกของเกาะชวา

"ชุดบานง" เป็นเสื้อชุดที่ได้รับความนิยมจากประเทศอินโดนีเซีย ประกอบด้วย เสื้อที่มีลักษณะเป็นเสื้อเข้ารูปพอดีตัว คอวี ผ้าหน้าตลอดตัว สาบเสื้อตลบออกด้านนอกตั้งแต่คอเสื้อจนถึงชายเสื้อ ส่วนของชายเสื้อด้านหน้ามีลักษณะปลายแหลมยาวลงมา แขนเสื้อยาวรัดรูปจรดถึงข้อมือ ความยาวเสื้อยาวถึงระดับสะโพกหรือถึงระดับเข่า ส่วนของผ้าโสร่งหรือกระโปรงเป็นผ้าถุงธรรมดา ผ้าถุงสำเร็จ ผ้าทอยกดอกหรือผ้าพื้น ยาวถึงข้อเท้า เสื้อบานง เป็นเสื้อที่ดัดแปลงมาจาก "เสื้อกูรง" มี 2 ลักษณะ คือ "เสื้อบานงมาตรฐาน" และ "เสื้อบานงแมแด" "เสื้อบานงมาตรฐาน" มีลักษณะเป็นเสื้อคอปิ่น ผ้าหน้าและพับริมปกเกยซ้อนไว้นตลอด มีสาบพับยาวตลอดชายถึงเสื้อ มักตัดด้วยเนื้อผ้าค่อนข้างบาง อาจปักลวดลายตรงชายเสื้ออย่างสวยงาม ใช้กระดุมลักษณะเป็นเข็มกลัดทำด้วยทองคำประดับด้วยเพชรพลอย จำนวน 3 เม็ด เพื่อเป็นการแสดงถึงฐานะและเพิ่มความสวยงามยิ่งขึ้น แขนเสื้อยาวถึงข้อมือแต่ไม่กว้างมากนัก นิยมใช้กับกระโปรงป้ายหรือกระโปรงจีบหน้านาง ส่วน "เสื้อบานงแมแด" คำว่า "บานงแมแด" ภาษามลายูกลาง เรียกว่า "บันนงเมดา" เป็นชื่อเมืองทางเหนือของเกาะ สุมาตรา เป็นเสื้อที่ได้รับความนิยมจากอินโดนีเซีย ผ้าที่ใช้ตัดเสื้อนิยมตัดด้วยผ้าลูกไม้ ผ้ากำมะหยี่ ผ้าวูลและ

ผ้าชีฟอง "เสื้อบานงแมเด" อาจจะนุ่งกับผ้าถุงธรรมดา ผ้าถุงสำเร็จ ผ้าพัน หรือกระโปรงยาว ปลายบานก็ได้ มีลักษณะเป็นเสื้อคอสามเหลี่ยมหรือคอวีกว้างปิดทับด้วยลิ้นสามเหลี่ยม แขนยาวแคบ ความยาวเสื้อคลุมสะโพกล่างสวมเข้าชุดกับกระโปรงยาวจีบหน้านาง และคลุมทับด้วยผ้าคลุมศีรษะที่ใช้ผ้าชนิดเดียวกันหรือใช้ผ้าคลุมชนิดปักตกแต่งก็ได้ การแต่งกายของหญิงไทยมุสลิมด้วย "ชุดบานง" ดังที่กล่าวมานี้ เป็นสิ่งหนึ่งที่แสดงเอกลักษณ์ ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้เป็นอย่างดี ควรแก่การอนุรักษ์สืบไป

ภาพที่ 1 ชุดบานงมาตรฐาน

กระโปรงตัดเย็บด้วยผ้าปาเต๊ะ(ผ้าพัน)ที่มีลวดลายสวยงามมาตัดเย็บเป็น กระโปรงจีบหน้านาง เสื้อตัดเย็บด้วยผ้าทวนสีน้ำตาลแดงเข้าชุดกับสีลายปาเต๊ะ แขนยาวรัดรูป ปลายแขนบาน 2 ชั้น ติดกระดุมเป็นเข็มกลัดรูปผีเสื้อ 3 เม็ด คลุมศีรษะด้วยผ้าคลุมลูกไม้สีน้ำตาลอ่อน ประดับด้วยเข็มกลัดรูปดอกไม้สีฟ้าอ่อน บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ในการแต่งกายของสตรีมุสลิมชายแดนใต้ได้อย่างสวยงามและดูมีเสน่ห์ยิ่งนัก

ภาพที่ 2 ชุดบานงแมเด

ใช้ผ้าไนลอนหรือผ้าใยสังเคราะห์ตัดเย็บเป็นตัวเสื้อและกระโปรงเข้าชุดกันด้วยผ้าสีเขียวอ่อนและปักตกแต่งลวดลายที่แขนเสื้อ ตัวเสื้อปักตกแต่งตั้งแต่سابเสื้อรอบคอที่มีลักษณะเป็นคอสามเหลี่ยมยาวจนถึงชายเสื้อ

"ชุดกูรง" มีลักษณะเป็นเสื้อคอกลมชิดคอ ผ้าหน้าจากกลางคอลงมาเล็กน้อยพอสวมศีรษะ ได้ติดระดุมคอ 1 เม็ด หรือเข็มกลัด 1 ตัว แขนกระบอกยาวเกือบจรดข้อมือหรือต่ำกว่าข้อศอกได้รักแร้ ระหว่างตัวเสื้อและแขนต่อด้วยผ้าสีเหลี่ยมเล็ก ๆ ตัวเสื้อหลวมยาวคลุมสะโพก(คล้ายเสื้อ Kurt ของผู้หญิงปากีสถาน) เสื้อกูรงมักสวมเป็นชุดกับผ้าปาเต๊ะ หรือจะใช้ผ้าชนิดเดียวกัน กับเสื้อ ทำเป็นผ้าถุงธรรมดา หรือนุ่งจีบรวมนำข้างเดียวที่สะเอวข้างใดข้างหนึ่งตามแบบการนุ่งผ้าของชาวรัฐยะโฮร์ ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย และหากไปงานหรรหาก็อาจนุ่งผ้ายกเงินยกทองที่เรียกว่า "ผ้าชอแคะ" การแต่งกายแบบนี้มีผ้าคลุมศีรษะหรือคลุมไหล่เปิดให้เห็นเฉพาะใบหน้าซึ่งเป็นไปตามหลักศาสนาดังที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว ผ้าคลุมศีรษะนี้มีลักษณะเป็นผ้าโปร่งปักเลื่อมงดงามมีขนาดเล็กกว่าผ้าคลุมศีรษะโดยทั่วไป นอกจากนั้นยังนิยมสวมเครื่องประดับ เช่น เข็มกลัด สร้อยคอ สร้อยข้อมือ กำไลมือ และต่างหูที่ทำจากทองคำ เป็นต้น สมัยก่อนผู้หญิงที่แต่งกายแบบนี้มักจะเกล้าผมมวยหรือถักเปีย ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะเห็นสตรีมุสลิมแต่งกายโดยสวมใส่ชุดกูรงให้เห็นกันอยู่ทั่วไป

ภาพที่ 3 ชุดกูรง

เสื้อและกระโปรงตัดเย็บด้วยชอแคะหรือผ้าปักดินเงินดินทองสีน้ำตาล ปักลวดลายโบราณที่มีความสวยงามเหมาะสำหรับสวมใส่ไปงานที่เป็นพิธีการ

ภาพที่ 4 ชุดกูรง

ตัดเย็บด้วยผ้าสีฟองสีส้มอ่อนมีลวดลายดอกสีม่วงอ่อน สีแดงเข้าชุดกันทั้งตัวเสื้อ และกระโปรงความยาวคลุมเข่าคลุมศีรษะด้วยผ้าคลุมผมผ้าปานสีม่วงอ่อนดูสดใสสวยงามอย่างมีเสน่ห์

"ชุดบานง" และ "ชุดกุรง" เป็นชุดพื้นเมืองดั้งเดิม ที่สตรีมุสลิมในยุคปัจจุบันมักใช้สวมใส่ในงานประเพณีหรือวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับศาสนาเท่านั้น ส่วนคนรุ่นเก่ายังใช้สวมใส่ในชีวิตประจำวันบ้าง หรือกลุ่มอาจารย์ที่สอนในโรงเรียนสอนศาสนา "โรงเรียนปอเนาะ" โดยเฉพาะ "ชุดกุรง" จะพบเห็นได้มากกว่า "ชุดบานง" เนื่องจาก "ชุดบานง" จะมีลักษณะเป็นทางการ ในยุคปัจจุบันคนรุ่นใหม่ได้มีการพัฒนารูปแบบการแต่งกายให้มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้นโดยมีการคล้อยตามแฟชั่นสมัยใหม่มากขึ้น แต่ยังคงยึดมั่นในหลักศาสนาที่ว่าต้องแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่มีการปกปิดมิดชิด "ฮิญาบ" คือลักษณะตัวเสื้อเป็นเสื้อตัวยาวคลุมสะโพก มีคอปก หรือไม่มีปกก็ได้แต่ต้องชิดคอ แขนเสื้อยาวถึงข้อมือ สวมเข้าชุดกับกระโปรงยาวถึงข้อเท้า หรือ กางเกงขายาวพอดีตัวและสิ่งที่ขาดไม่ได้คือผ้าคลุมศีรษะที่มีการตกแต่งสวยงามมีสีสันสดใส ลักษณะ "ชุดบานง" และ "ชุดกุรง" ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในเบื้องต้น มักนิยมสวมใส่ในงานพิธีการต่าง ๆ หรือวันสำคัญทางศาสนา เช่น พิธีนิกะ งานรอมฎอน วันฮารีรายอ งานวันเมาลิด การแสดง การจัดนิทรรศการต่าง ๆ เป็นต้น ความสวยงามของชุดอยู่ที่การเลือกใช้ผ้าสำหรับตัดเย็บ การเลือกใช้วัสดุสำหรับตกแต่ง นอกจากนั้นการเลือกใช้ผ้าคลุมผมหรือผ้าคลุมศีรษะที่เข้าชุดกันมักทำให้ "ชุดบานง" และ "ชุดกุรง" ดูสวยงามโดดเด่นยิ่งขึ้นและด้วยรูปร่างหน้าตาที่มีความคมเข้มสวยงามตามแบบฉบับของสาวมุสลิม เมื่อได้สวมใส่ชุดที่มีความสวยงามแปลกตาอย่าง "ชุดบานง" และ "ชุดกุรง" จึงทำให้สตรีมุสลิมชายแดนใต้ดูมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวอย่างแท้จริง

การเลือกใช้และการดูแลรักษาผ้า

การเลือกใช้ผ้าสำหรับตัดเย็บ สามารถเลือกใช้ได้กับผ้าหลายชนิด ทั้งนี้จะเลือกใช้ผ้าชนิดใดลักษณะใดนั้น ขึ้นอยู่กับโอกาสที่ใช้สวมใส่ ผ้าที่ใช้ตัด "ชุดบานง" และ "ชุดกุรง" ได้แก่ ผ้าว่วน ผ้าฝ้าย ผ้าไหม ผ้าลูกไม้ ผ้ากำมะหยี่ ผ้าชีฟอง และผ้าชอเกะๆ เลือกใช้ได้ทั้งประเภทผ้าพื้นและผ้าที่มีลวดลาย สีผ้าและลวดลายที่นิยมใช้มักจะมีสีสันสดใส สีสดกัน หรือสีใกล้เคียง

ชนิดของผ้าที่เหมาะสมสำหรับตัดเสื้อ "ชุดบานง และ "ชุดกุรง"

เสื้อผ้าเป็นเครื่องนุ่งห่มที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ประโยชน์ของเสื้อผ้านอกจากช่วยปกปิดร่างกาย ช่วยให้ร่างกายอบอุ่น และช่วยให้ผู้ที่มิรสนิยมในการแต่งกายมีความสดใสสวยงามมีชีวิตชีวาหรือดูสง่างามอยู่แล้ว ยังช่วยส่งเสริมให้มีบุคลิกภาพที่ดี การเลือกใช้ผ้าสามารถเลือกใช้ได้หลายประเภทหลายลักษณะขึ้นอยู่กับความพึงพอใจ ความเหมาะสมระหว่างผ้ากับแบบตลอดจนงบประมาณของผู้สวมใส่ ผ้าเนื้อดีราคาย่อมสูงแต่เมื่อตัดเย็บและสวมใส่แล้วย่อมทำให้ดูสวยงาม สง่า และมีบุคลิกที่ดี การดูแลรักษาต้องปราณีตและรู้จักวิธีที่จะทำให้เสื้อผ้านั้นใช้ได้ทนนาน

ลักษณะผ้าชนิดต่าง ๆ

1. ผ้าว่วน (Satin and Sateen) มีลักษณะคล้ายผ้าลายสอง มีผิวสัมผัสเรียบมันเป็นเงางามเหมาะสำหรับใช้ตัดชุดโอกาสพิเศษ

2. ผ้าฝ้าย (Cotton) เป็นผ้าจากเส้นใยธรรมชาติที่ได้จากเมล็ดฝ้าย มีการระบายความร้อนได้ดี ค่อนข้างทนทานมีผิวสัมผัสนุ่มสบายซึบเหงื่อได้ดี
3. ผ้าไหม (Silk) จัดเป็นผ้าที่ได้จากเส้นใยธรรมชาติที่มีราคาแพง เส้นใยเหนียวคงทน มีผิวสัมผัส มันแวววาว สวยงาม เหมาะสำหรับใช้ตัดเป็นชุดโอกาสพิเศษ
4. ผ้ายกมะหยี่ (Velvet) เป็นผ้าที่มีความสวยงาม และมีความนุ่มในการสวมใส่ มีลักษณะเป็นขนนุ่ม มีความมันแวววาว เหมาะสำหรับใช้ตัดชุดโอกาสพิเศษ
5. ผ้าลูกไม้ (Lace) มีทั้งชนิดที่เป็นใยสังเคราะห์ และจากใยธรรมชาติ ความสวยงามขึ้นอยู่กับเนื้อผ้าและลายดอกในตัวผ้า
6. ผ้าชีฟอง (Chiffon) มีลักษณะเป็นผ้าเนื้อบางเบา พลิ้วแต่มิ่น้ำหนัก เนื้อโปร่งบาง

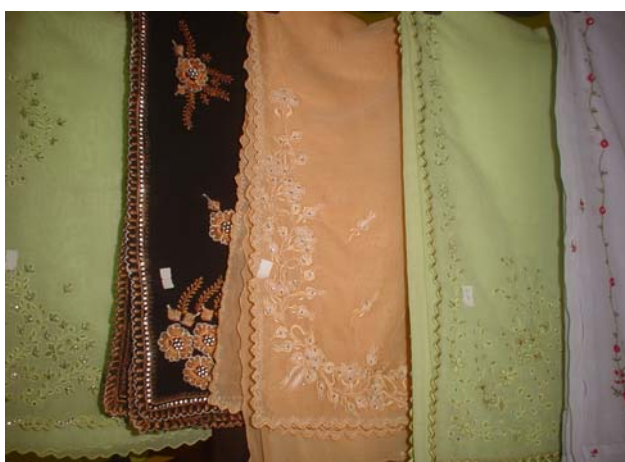
การดูแลรักษาผ้าแต่ละชนิด

1. ผ้ายาวน (Satin and Sateen) การทำความสะอาดเบื้องต้นควรซักมือ ใช้ความร้อนปานกลางในการรีด ไม่ควรใช้น้ำยาซักผ้าขาว ควรตากในที่ร่มเพราะจะทำให้สีผ้าทนนาน สีไม่ซีดเร็ว
2. ผ้าฝ้าย (Cotton) ซักในน้ำร้อนได้ และใช้ผงซักฟอกที่มีฟองมาก รีดได้ที่อุณหภูมิสูง การดูแลรักษาเบื้องต้นสามารถซักได้ทั้งมือและเครื่อง การรีดใช้ความร้อนปานกลางจนถึงความร้อนสูง ข้อเสียของผ้าฝ้ายคือสีมักจะซีดเร็ว ควรตากในที่ร่มมีลมพัดผ่าน
3. ผ้าไหม (Silk) ควรทำความสะอาดด้วยการซักแห้งในน้ำสบู่อุ่นๆ และตากในที่ร่มหรือม้วนผ้าในผ้าเช็ดตัวเพื่อบีบน้ำออกแทนการตาก การรีดควรรีดด้านในของผ้าในขณะที่ผ่ายังมีความชื้น บริเวณที่ยับมากควรรีดรอยยับด้วยการรีดบนผ้าชั้น หากผ้าไหมสกปรกควรซักผ้า ไหมที่เปื้อนทันทีเพราะเหงื่อโคลจะทำลายเส้นใยให้เสื่อมเร็วกว่ากำหนด
4. ผ้ายกมะหยี่ (Velvet) ไม่สามารถซักด้วยน้ำได้ เพราะจะทำให้ขนกำมะหยี่เสียหาย เกิดรอยหักและเสียรูปทรง ควรใช้วิธีซักแห้งเพราะจะทำให้ขนฟูนุ่ม การรีดใช้ความร้อนปานกลางรีดด้านในหรือด้านหลัง
5. ผ้าลูกไม้ (Lace) ลูกไม้เนื้อดี ควรแยกซักด้วยมือ ไม่ควรบิดมากเพราะจะทำให้เสียรูปทรง ควรแยกผ้าสีและผ้าขาวออกจากกัน ไม่ควรซักเครื่อง การรีดควรรีดด้วยความร้อนปานกลาง
7. ผ้าชีฟอง (Chiffon) ควรซักด้วยมือ ไม่ต้องขยี้มาก ใช้วิธีบีบเบาๆ ไม่ควรบิดผ้า ก่อนตากให้สะบัดแล้วตากหรือใช้วิธีซักแห้งจะทำให้ผ้าทนนานไม่เสียรูปทรง การรีดไม่ควรใช้ความร้อนสูง

ลักษณะผ้าคลุมผมและวิธีการใช้ผ้าคลุมผม

ผ้าคลุมผม ผ้าคลุมผมเป็นส่วนประกอบหนึ่งในการแต่งกายชุดบานงและชุดกูรงของสตรีมุสลิมทุกคนที่ต้องคลุมผมเมื่อยามที่ออกภายนอกหรืออยู่ภายในบ้านซึ่งเป็นไปตามหลักศาสนาและยึดเป็นประเพณีปฏิบัติสืบทอดกันมา ผ้าคลุมผม มีหลายลักษณะ หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้ใช้

หรือประโยชน์ใช้สอย ลักษณะเป็นผืนผ้าสี่เหลี่ยมจัตุรัส สี่เหลี่ยมผืนผ้าหรือผ้าสามเหลี่ยมก็ได้ ขนาดหรือความยาว โดยทั่วไป ประมาณ 1 x 1 เมตร หรือ 1.20 เมตร x 1.20 เมตร หรือตามความชอบผ้าที่นำมาใช้ทำผ้าคลุมผมได้ดีและสวยงามมีหลายชนิด เช่น ผ้าป่าน ผ้าขาว ผ้าแมกไซ ผ้าเนื้อทราย วัสดุที่นิยมนำมาตกแต่งผ้าคลุมผม มีหลายประเภท เช่น ไหมปัก ดิ้นเงิน ดิ้นทอง เพชรเทียม เลื่อม ลูกปัด มุก ฯลฯ สตรีมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ มักนิยมใช้ผ้าคลุมผมที่มีสีสดใส และนิยมนำมาปักตกแต่ง เพื่อเพิ่มคุณค่า และเพิ่มความสวยงามยิ่งขึ้น วิธีการใช้ผ้าคลุมผมให้สวยงามมีหลายรูปแบบ และอาจมีการใช้ร่วมกับ เข็มกลัดเพชรหรือพลอย เพื่อยึดหรือกลัดไม่ให้ผ้าคลุมผมหลุดได้ง่าย ปัจจุบัน สตรีมุสลิมชายแดนใต้ นิยมใช้ผ้าคลุมผมที่นอกจากเป็นการยึดปฏิบัติตามหลักคำสอนทางศาสนาแล้ว ยังนิยมใช้ผ้าคลุมผมเป็นแฟชั่นที่มีรูปแบบการปักที่สวยงามแปลกตา หลากหลายรูปแบบและวิธีการ ส่วนการเลือกใช้ผ้าคลุมผมนั้นขึ้นอยู่กับความพึงพอใจและค่านิยมของบุคคลนั้นๆ เนื่องจากผ้าคลุมผมที่มีการตกแต่งสวยงามด้วยวัสดุต่างๆ นั้นมีราคาแพง ราคาขายจะอยู่ที่ประมาณผืนละ 200-2,000 บาท หากเป็นผ้าคลุมผมธรรมดาตกแต่งไม่มากนัก ราคาขายจะอยู่ที่ประมาณผืนละ 100-150 บาท

ภาพที่ 5 ผ้าคลุมผมที่มีการปักตกแต่งลวดลายด้วยวัสดุต่างๆ

บทสรุป

เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของสตรีมุสลิมชายแดนใต้ ในยุคปัจจุบันได้มีการประยุกต์ใช้โดยยึดแบบพื้นเมือง และมีการผสมผสานประยุกต์กับแบบสมัยใหม่เพิ่มขึ้นเพื่อให้เข้ากับสภาพสังคมในปัจจุบัน แต่การแต่งกายยังคงมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ไม่เปลี่ยนแปลง

ในยามที่เหตุการณ์บ้านเมืองเกิดความไม่สงบ ประชาชนต่างดำรงชีวิตด้วยความตื่นตระหนก มีชีวิตอยู่อย่างระมัดระวัง แต่ละคนต่างต้องหาวิธีป้องกันหรือดูแลตัวเองเพื่อให้มีชีวิตรอด ชุมชนยังมีความหวาดระแวงต่อกัน แต่ชีวิตต้องดำเนินไปข้างหน้า การรู้จักแก้ปัญหา รู้จักเอาตัวรอด จึงจะทำให้มีชีวิตอยู่ต่อไปในสังคมแห่งนี้ได้ ประชาชนบางกลุ่มที่มีความกดดันและรับไม่ได้กับเหตุการณ์ที่เกิด

ขึ้นจะละทิ้งถิ่นฐานไปอยู่ที่จังหวัดแถบอื่นๆ ของประเทศไทย ส่วนประชาชนที่ยังยึดมั่นยังมีความรักและความผูกพันต่อผืนดินเกิดแห่งนี้ ยังคงยืนหยัดที่จะอยู่ต่อไปเพื่อรักษาบ้านเกิด โดยร่วมกันจรรโลงประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้านให้คงอยู่ ดังนั้นความภาคภูมิใจในการแต่งกายด้วยชุดพื้นเมืองที่เรียกว่า "บานง" และ "กูรง" จึงก่อปรด้วยความงามที่แฝงด้วยศิลปวัฒนธรรมและความรับผิดชอบที่จะให้ชุมชนและสังคมแห่งนี้ยังคงดำรงสืบทอดวัฒนธรรม และประเพณีอันสวยงามที่เป็นเสน่ห์ของชายแดนใต้ตลอดไป

ผู้เขียนเป็นอาจารย์สอนประจำสาขาวิชาผ้าและเครื่องแต่งกาย ภาควิชาคหกรรม วิทยาลัยเทคนิค นราธิวาส มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ได้ตระหนักและมองเห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมในการแต่งกายของสตรีมุสลิมชายแดนใต้เป็นอย่างดี หากทุกคนไม่ช่วยกันอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมทางการแต่งกายเหล่านี้เอาไว้แล้วสิ่งดีงามเหล่านี้จะตกทอดไปสู่รุ่นลูก รุ่นหลานหรือรุ่นต่อไปได้อย่างไร มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเพียงแห่งเดียวที่เป็นความภาคภูมิใจของชาว จังหวัดนราธิวาส จึงขอเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยกันสนับสนุนและจรรโลงไว้ซึ่งสิ่งสวยงามที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของจังหวัดชายแดนใต้ที่ได้ยึดปฏิบัติสืบทอดมานานนับหลายปีให้ยังคงอยู่กับวิถีชีวิตของสตรีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้แห่งนี้ตลอดไปอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ

บานง	หมายถึง	ชุดพื้นเมืองของสตรีชาวไทยมุสลิมภาคใต้
บานงแมมแด	หมายถึง	ชุดพื้นเมืองของสตรีชาวไทยมุสลิมภาคใต้
ซอแกะ	หมายถึง	ผ้าที่ใช้สวมใส่กับชุดมลายู ซึ่งมีการปักตกแต่งด้วยดิ้นเงินและดิ้นทอง
รอมฎอน	หมายถึง	เดือนแห่งการถือศีลอด ของ มุสลิม
มาแกปูโล๊ะ	หมายถึง	การกินเหนียว
การเข้าสู่หนัต	หมายถึง	การทำพิธีตัดขริบอวัยวะเพศชาย
วันฮารีรายอ	หมายถึง	เป็นวันรื่นเริงเนื่องมาจากการการสิ้นสุดการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน
วันอฎฮัตฮา	หมายถึง	วันรื่นเริงเนื่องในวันเชือดสัตว์พลีเป็นทานบริจาคอาหารแก่คนยากจนและประชาชนทั่วไปตรงกับวันที่ 10 ของเดือนซุลฮิจญะ เป็นเวลาเดียวกันกับการประกอบพิธีฮัจญ์ ณ นครเมกกะ
วันเมาลิด	หมายถึง	วันสมภพของนบีมุฮัมมัด นอกจากจะเป็นวันเฉลิมฉลองแล้วยังเป็นการรำลึกถึงวันที่ท่านเสียสละและเป็นมรณกรรมของท่านอีกด้วย

นิกะ	หมายถึง	การทำพิธีเจ็ดทะเบียนสมรสตามหลักศาสนาอิสลาม
อาซุร	หมายถึง	การผสม การรวมกัน ซึ่งการกวนอาซุร มักนิยมทำกัน ประมาณช่วงเดือนพฤศจิกายนของทุกปี และหรือตรงกับวันที่ 10 ของเดือนมูฮัรรัม อันเป็นเดือนแรกของ ฮิจเราะห์ศักราชตามศาสนาอิสลาม
ฮัจญาบ	หมายถึง	การแต่งกายที่ต้องปกปิดมิดชิด
กุรง	หมายถึง	การแต่งกายของหญิงไทยมุสลิมตามประเพณีดั้งเดิม
ก๊อบบายอ	หมายถึง	การแต่งกายของหญิงไทยมุสลิมตามประเพณีดั้งเดิม

เอกสารอ้างอิง

นุรฮัยนีย์ นุช ธนันทน์. (2551). ศิลปะการแต่งกาย. (ออนไลน์). สืบค้นจาก:

<http://www.gotoknow.org/blog/ratri> [19 ธันวาคม 2551]

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2537). ชุดกุรง. (ออนไลน์). สืบค้นจาก:

<http://www.kanchanapisek.or.th> [19 ธันวาคม 2551]

_____. (2537). ชุดบานง. (ออนไลน์). สืบค้นจาก:

<http://www.kanchanapisek.or.th> [19 ธันวาคม 2551]

สำนักงานจังหวัดนราธิวาส. (2549). การศึกษา สังคม วัฒนธรรม. (ออนไลน์). สืบค้นจาก:

<http://www.pocnara.go.th> [19 ธันวาคม 2551]

Pantakant trinnara. (2550). อาซุร. (ออนไลน์). สืบค้นจาก:

<http://www.okanation.net/blog/Pantakant> [6 กุมภาพันธ์ 2551]

Thai tambon. (2547). ผ้าคลุมผม. (ออนไลน์). สืบค้นจาก:

http://www.thai_tambon.com [18 ธันวาคม 2551]